

Manifestation of Persian Culture and Literature in Contemporary Arabic Poetry (Study Case: Poems by Nizar Bani Al-Marjah)

Ezat Molla-Ebrahimi^{1*} | Saeed Parvaneh²

1. Corresponding Author, Professor of Arabic Language and Literature, Faculty of Literature and Humanities, University of Tehran, Tehran, Iran. E-mail: mebrahim@ut.ac.ir
2. PhD student in Arabic Language and Literature, Faculty of Literature and Humanities, University of Tehran, Tehran, Iran. E-mail: saeed.parvaneh1995@gmail.com

Article Info

Article type:

Research Article

Article history:

Received: 24 July 2022

Received in revised form:

02 July 2023

Accepted: 04 July 2023

Keywords:

Arabic,
Persian,
Bani al-Marja,
Saadi,
Shiraz.

ABSTRACT

Arabic and Persian cultures and literatures have interacted significantly throughout various historical periods, owing to the numerous connections between the peoples of these two regions. The influence of Iranian and Arab poets on each other's cultural and literary traditions is one of the most evident manifestations of this interaction. Nizar Bani al-Marjah, a Syrian poet, is one of the contemporary Arab poets who reflects the influence of Persian culture and literature in his work. This literary interaction is evident in his poetry, where he references renowned poets such as Saadi, Hafez, and Khajju. Additionally, he alludes to several historical cities and locations in Iran. The authors of this research employed a descriptive-analytical method to investigate Iranian characters and places in the poetry of Nizar Bani al-Marja. They also examined the influence of this poet on Persian culture and literature, identifying the most prevalent symbols of Persian literature within his works. Persian culture and literature, with its profound significance, have transcended geographical boundaries, intertwining with the heartfelt expressions of contemporary Arab poets. This fusion is beautifully exemplified in the poetry of Nizar Bani al-Marja.

Cite this article: Molla-Ebrahimi, E., Parvaneh, S. (2025). Manifestation of Persian Culture and Literature in Contemporary Arabic Poetry (Study Case: Poems by Nizar Bani Al-Marjah). *Research in Comparative Literature*, 15 (1), 91-104.

© The Author(s).

DOI: 10.22126/jccl.2023.8080.2410

Publisher: Razi University

Extended Abstract

Introduction:

This article explores the interaction and mutual influence between Persian and Arabic literatures, emphasizing how they have enriched one another through historical and cultural exchanges. Persian literature, known for its rich content and exquisite imagery, has significantly impacted Arabic literature. Conversely, Arabic literature has also been shaped by Persian culture, with several Arabic poets drawing inspiration from their Persian counterparts and incorporating Persian elements into their own works. This research focuses on the Syrian poet Nizar Bani al-Majra, who is renowned for his fascination with Persian culture and literature. Bani al-Majra has composed works that reference Persian poets such as Saadi and Hafez, and he describes the city of Shiraz as a symbol of Persian cultural heritage. Additionally, he has alluded to various other cultural and literary figures from Iran in his poetry, seeking to engage his readers through these references. The research underscores the significance of comparative literature studies in comprehending the influence of one literary tradition on another. It points out that these studies can help identify authentic elements within a literary work and contribute to the revitalization of contemporary art. Additionally, the article emphasizes the necessity for further research on the impact of Persian literature on Arabic poetry, particularly in the works of Nizar Bani al-Majra.

This article offers background information on Nizar Bani al-Majra, detailing his education, career, and literary accomplishments. It highlights that he has received several awards for his poetry and has occupied various literary and professional roles. Additionally, it notes that Bani al-Majra advocates for the harmony between medicine and poetry, asserting that his scientific background has enriched his literary creativity. The research concludes by emphasizing the significance of studying the influence of Persian literature on Arabic poetry, particularly in the works of Nizar Bani al-Marja. It notes that such studies can help identify authentic elements within a literary tradition and contribute to the revitalization of contemporary art. Additionally, it highlights the need for further research in this area and discusses the impact of renowned Persian poets on the poetry of Nizar Bani al-Marja, focusing on Hafez, Saadi, and Khajoo. The research underscores how these poets have been celebrated globally and have inspired numerous writers, including Bani al-Marja.

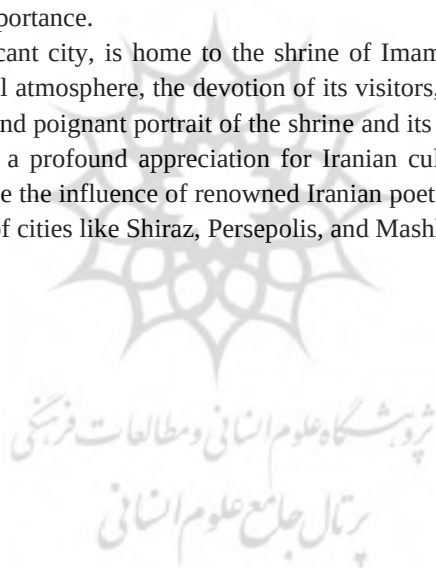
Bani al-Marja's poetry reflects his profound engagement with Persian literature and his admiration for its poets. He has composed poems that pay tribute to these literary figures, incorporating their names and themes to express his love for the city of Shiraz, which is closely associated with them. Saadi, renowned for his simple yet profound language, is portrayed as a poet whose works have significantly influenced Persian literature. Bani al-Marja's poem "Nama al-Ghazal" serves as a tribute to Saadi, depicting him as a gentle gazelle in search of rest and peace. Additionally, Bani al-Marja writes about Saadi's impact on Shiraz, describing the city as a source of happiness and justice. Hafez, another prominent poet, is celebrated for his mastery of the ghazal form and his profound influence on Persian poetry. Bani al-Marja's portrayal of Hafez underscores his role as a guardian of the people's well-being, both spatially and

temporally. Furthermore, Bani al-Marja highlights Hafez's distinctive style and his ability to encapsulate the essence of Persian culture in his poetry.

Khajoo is renowned for his poetic talents and his connection to Shiraz. Bani al-Marja's poem about Khajoo portrays the poet as a lion resting on a mountain of love, symbolizing his profound influence and the beauty of his verses. The text concludes with a depiction of Khajoo's tomb and the natural beauty that surrounds it. The research explores the admiration that Arab poets, particularly Bani al-Marja, have for Iranian cities and historical sites. These poets drew inspiration from Iran's rich culture, ancient monuments, and stunning natural beauty, which motivated them to compose poetry on these themes.

Bani Al-Marja, in his poem, repeatedly mentions Shiraz, highlighting his deep affection for the city. He praises Shiraz as a city of poets, springs, and ancient history, dedicating his work to it. The poet describes Shiraz's vibrant markets, unique beauty, and the presence of a member of the Prophet's family, emphasizing the city's spiritual and cultural significance. He also references Persepolis, the ancient capital of the Achaemenid Empire, as a symbol of Iran's rich cultural heritage. The poet portrays Shiraz and Persepolis as cradles of civilization, underscoring their historical and spiritual importance.

Mashhad, another significant city, is home to the shrine of Imam Reza (A.S.). Bani al-Marja captures the city's spiritual atmosphere, the devotion of its visitors, and the familiar faces of the faithful, creating a vivid and poignant portrait of the shrine and its pilgrims. In conclusion, Bani al-Marja's poetry reflects a profound appreciation for Iranian culture, literature, and spiritual sites. His works emphasize the influence of renowned Iranian poets such as Saadi and Hafez, as well as the lasting allure of cities like Shiraz, Persepolis, and Mashhad.

تجلی فرهنگ و ادب فارسی در شعر معاصر عربی (مورد مطالعه: اشعار نزار بنی المرحه)

عزت ملا ابراهیمی^۱ | سعید پروانه^۲

۱. نویسنده مسئول، استاد، گروه زبان و ادبیات عربی، دانشکده ادبیات و علوم انسانی، دانشگاه تهران، تهران، ایران. رایانامه: ebrahim@ut.ac.ir

۲. دانشجوی دکتری، گروه زبان و ادبیات عربی، دانشکده ادبیات و علوم انسانی، دانشگاه تهران، تهران، ایران. رایانامه: saeed.parvaneh1995@gmail.com

چکیده

اطلاعات مقاله

فرهنگ و ادب عربی و فارسی در گذر دوره‌های مختلف تاریخی، به دلیل ارتباطات فراوان مردمان این دو سرزمین با یکدیگر، تعامل زیادی با هم داشته‌اند. اثرپذیری شاعران ایرانی و عرب از فرهنگ و ادبیات یکدیگر، از نمایان‌ترین جلوه‌های این تعامل است. نزار بنی المرحه، از شاعران معاصر سوری است که تحت تأثیر این تعامل ادبی، رنگ و بوی فرهنگ و ادب فارسی را در اشعار خود نمایان کرده است. وی در سروده‌های خویش، از شاعران ناموری چون سعدی، حافظ و خواجه کرمانی به نیکی یاد کرده و به توصیف برخی از شهرها و مکان‌های تاریخی و باستانی ایران پرداخته است. نگارندگان در این پژوهش، به روشی توصیفی-تحلیلی، به بررسی شخصیت‌ها و مکان‌های ایرانی در شعر نزار بنی المرحه پرداخته و از تأثیرپذیری این شاعر سوری از فرهنگ و ادب فارسی سخن به میان آورده‌اند. همچنین پربسامدترین نمادهای ادب فارسی را در اشعار او شناسایی و تحلیل کرده‌اند. فرهنگ و ادب فارسی، به دلیل غنا و بار معنایی فراوان خود، از مرزهای جغرافیایی کشور ایران گذشته، با احساسات لطیف شاعر معاصر عرب در آمیخته و در قالب سروده‌های زیبا تجلی یافته که اشعار نزار بنی المرحه، مصداق بارز این تأثیرپذیری و تعامل فرهنگی است.

نوع مقاله: مقاله پژوهشی

تاریخ دریافت: ۱۴۰۱/۰۵/۰۲

تاریخ بازنگری: ۱۴۰۲/۰۴/۱۱

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۲/۰۴/۱۳

واژه‌های کلیدی:

ادبیات عربی،

ادبیات فارسی،

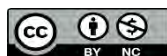
نزار بنی المرحه،

سعدی،

شیراز.

استناد: ملا ابراهیمی، عزت؛ پروانه، سعید (۱۴۰۴). تجلی فرهنگ و ادب فارسی در شعر معاصر عربی (مورد مطالعه: اشعار نزار بنی المرحه).

کاووش نامه ادبیات تطبیقی، ۱۵ (۱)، ۹۱-۱۰۴.

© نویسندگان.

ناشر: دانشگاه رازی

DOI: 10.22126/jcel.2023.8080.2410

۱. پیشگفتار

۱-۱. تعریف موضوع

ادبیات ملت‌های مختلف، چون با یکدیگر آمیخته شوند و تعامل پیدا کنند، در بسیاری از موارد شکوفاتر و پربارتر می‌گردند. با بررسی تصویرهای ادبی فارسی در ادب عربی، به خوبی در می‌یابیم که برخی از شاعران نامور ادب فارسی مورد توجه ادیبان و شاعران عرب بوده و از سبک شعری آنان الهام گرفته‌اند. گاه چه بسا شاعران عرب در شیوه به کار بردن آرایه‌های ادبی و بیان معانی نغز و دلنشین نیز از آنان تأثیر پذیرفته‌اند.

زبان عربی و فارسی در طول تاریخ همواره تعاملات گسترده‌ای با یکدیگر داشته‌اند. این ارتباطات که در زمینه‌های مختلف فکری، ادبی و فرهنگی در میان ملت‌های فارسی و عربی شکل گرفته، موجب نزدیکی و پیوستگی این دو ادبیات گشته است (ر.ک: حاجی‌زاده و همکاران: ۱۴۰۰: ۲۶). درباره تعامل این دو زبان از یکدیگر، آنچه از نظر زبان‌شناسی^۱ حائز اهمیت است، این است که این دو زبان به‌رغم همه تفاوت‌های صرفی، نحوی، ساختاری، آوایی و کاربرد واژگان، گاه چنان با هم درمی‌آمیزند که این تفاوت‌ها چندان قابل توجه به نظر نمی‌آید؛ این مطلب، در شعر نمود بیشتری پیدا می‌کند (ر.ک: پزشکی، ۱۳۹۹: ۶۷).

بررسی میزان تأثیرپذیری یک ملت از فرهنگ و زبان ملت‌های دیگر، در حوزه ادبیات تطبیقی^۲ قابل بررسی است. مطالعه ادبیات تطبیقی، به معنای توصیف فرایند انتقال از یک ادبیات به ادبیات دیگر است. این انتقال از جنبه‌های گوناگون قابل بررسی است؛ مانند انتقال الفاظ، موضوعات، شیوه‌های طرح موضوع، احساسات، عواطف و اندیشه‌ها. در مطالعات تطبیقی، زبان حد فاصل میان دو اثر ادبی است و تفاوت زبان شرط انجام دادن این گونه مطالعات به شمار می‌آید (ر.ک: ندا، ۱۳۹۴: ۸-۹). با بررسی روابط موجود میان ادبیات و فرهنگ دو یا چند ملت، فرصتی برای مشارکت ادبیات تطبیقی در تجدید حیات هنر معاصر به وجود می‌آید و ادبیات تطبیقی با کشف عواملی که در شکل‌گیری پدیده‌های ادبی در ادبیات یک ملت تأثیرگذار بوده است، موارد اصیل را از غیراصیل شناسایی می‌کند (ر.ک: بدیری، ۱۴۰۰: ۳۶).

از این رو، نگارندگان این پژوهش، ضمن بررسی شخصیت‌ها و مکان‌های ایرانی در شعر نزار بنی

1. Linguistics

2. Comparative Literature

المرجه و همچنین بیان تأثیرپذیری این شاعر معاصر سوری از فرهنگ و ادبیات فارسی، به تبیین چگونگی تجلی این نمادهای فاخر فرهنگی و ادبی پارسی در شعر او پرداخته‌اند.

اگرچه زبان و ادبیات عربی از جنبه‌های مختلف ادبی و به خصوص از نظر واژگانی، نفوذ قابل توجهی در ادبیات فارسی داشته است؛ اما تأثیر ادبیات فارسی و شاعران ایرانی در ادبیات عربی و همچنین نمود جلوه‌های فرهنگ و ادب فارسی در اشعار عربی نیز کم نیست. هنگام مطالعه اشعار برخی از شاعران معاصر عرب، همچون نزار بنی المرجه، به نام برخی شهرهای ایران، شعرای فارسی و رنگ بوی فرهنگ ایرانی برمی‌خوریم که بیانگر توجه این شاعران معاصر به مظاهر فرهنگ و ادب فارسی است.

۲-۱. ضرورت، اهمیت و هدف

ادبیات عربی و فارسی در دوران شکوفایی خود، مرزهای جغرافیایی را درنور دیده‌اند و در ادبیات سایر ملت‌ها تأثیر گذاشته‌اند؛ اما تعامل سازنده‌ای که میان این دو ادب شکل گرفته، بین هیچ کدام از آن دو با ادبیات ملتی دیگر صورت نپذیرفته است و ادب خارجی دیگری را نمی‌یابیم که به اندازه ادبیات فارسی در ادب عربی تأثیر گذاشته باشد (ر.ک: شیخی، ۱۳۸۷: ۵۱-۵۲). یکی از مصداق‌های بارز این امر در شعر معاصر، اشعار نزار بنی المرجه است. هنگامی که شاعر عرب از فرهنگ و ادب فارسی سخن به میان می‌آورد، مخاطبان خود را به توجه در دریای ژرفنای فرهنگ و ادب فارسی فرا می‌خواند و این امر باعث شناخته‌تر شدن مفاخر ادب فارسی برای جهان عرب می‌شود. چگونگی تجلی این مظاهر ادبی و فرهنگی در شعر معاصر عربی، به ویژه شعر نزار بنی المرجه مهم‌ترین هدف نگارندگان این پژوهش است.

۳-۱. پرسش‌های پژوهش

- علت روی آوردن نزار بنی المرجه به فرهنگ و ادب فارسی چه بوده است؟
- مظاهر فرهنگ و ادب فارسی چگونه و تا چه میزان در اشعار نزار بنی المرجه تجلی یافته است؟

۴-۱. پیشینه پژوهش

بررسی چگونگی تأثیر و تأثر فرهنگ و ادب فارسی در شعر شاعران عرب، از دیرباز مورد توجه پژوهشگران ایرانی بوده و پژوهش‌های متعددی در این زمینه تدوین شده است. از مهمترین منابع تحقیق در این باره، کتاب «راه‌های نفوذ فارسی در زبان و فرهنگ تازی» نوشته آذرتاش آذرنوش است.

مقالاتی نیز در این زمینه منتشر، اما طبق بررسی‌های انجام شده، تاکنون پژوهشی در زمینه اشعار نزار بنی‌المرجه، به‌ویژه تجلی فرهنگ و ادب فارسی در سروده‌های این شاعر معاصر سوری تدوین نشده است. از این رو پژوهش حاضر، تحقیق جدیدی در این باره به شمار می‌آید.

۵-۱. روش پژوهش و چارچوب نظری

روش تحقیق در این مقاله به شیوه توصیفی-تحلیلی است؛ بدین صورت که نگارندگان نخست به واکاوی، نقد و ارزیابی جلوه‌های مختلف فرهنگ و ادب فارسی که در اشعار نزار بنی‌المرجه بازتاب یافته است، می‌پردازند و سپس می‌کوشند تا با بهره‌گیری از چارچوب‌های مکتب فرانسوی ادبیات تطبیقی، روابط و تعاملات ادبی متقابل میان دو زبان عربی و فارسی، نحوه اثرپذیری این شاعر را از فرهنگ و ادب فارسی بیان کنند.

۲. پردازش تحلیلی موضوع

۱-۲. نزار بنی‌المرجه و فرهنگ و ادب فارسی

ادبیات فارسی به دلیل محتوای غنی، مضامین گسترده و تصاویر ادبی زیبا، همواره مورد توجه شعرا و ادبای ملل مختلف جهان، به‌ویژه شاعران عرب بوده است؛ خصوصاً آمیختگی زبان فارسی با زبان و واژگان عربی و تعامل فراوان اهل این دو زبان با یکدیگر و همچنین اشتراکات تاریخی و جغرافیایی که از سالیان دور میان این دو ملت وجود داشته، سبب شده است تا نظر بسیاری از ادبای عربی به آثار پربار ادب فارسی جلب شود.

از میان این شاعران فارسی‌دوست، می‌توان نزار بنی‌المرجه را نام برد. او دندان‌پزشک، شاعر و نویسنده معاصر سوری است که در سال ۱۹۵۴ در شهر دمشق به دنیا آمد. نزار، نخستین دیوان شعر خود را با عنوان *أفراح الحزن القارس* در سال ۱۹۸۲ در دمشق به چاپ رساند. گفتنی است که از این شاعر سوری تاکنون چند مجموعه شعری منتشر شده است که برخی از آن‌ها عبارتند از: *سید الماء و التراب، شعله الغیم، بوح و نام الغزال* (بنی‌المرجه، ۱۳۹۳: ۹۹).

بنی‌المرجه، مناصب متعددی را در زمینه‌های ادبی و دندانپزشکی در کشور سوریه و جهان عرب داشته است. او معتقد است که علم پزشکی، جسم را مداوا می‌کند و شعر، روح را و میان این دو موضوع، هماهنگی جالبی وجود دارد. از نظر او، ادیبی که یک تخصص علمی دارد، ادبیات را برای خودش به عنوان یک سرگرمی می‌دارد و خلاقیت در سرگرمی تجلی بیشتری می‌یابد؛ در حالی که

حرفه‌ای بودن در ادبیات، ممکن است استعداد را به مرور زمان ضعیف کند یا از میان ببرد (ر.ک: وعر، ۱۳: ۲۰۲۲، www.esyria.sy). وی در سال ۱۹۷۸ در جشنواره ادبی دانشگاه دمشق، جایزه شعر برتر را دریافت کرد و در سال ۲۰۰۷ شورای عالی حمایت از هنر، ادبیات و علوم سوریه، مراسمی برای گرامی‌داشت او در یکی از دانشگاه‌های سوریه برگزار کرد (ر.ک: بنی المرجه، ۱۳۸۹: ۲۰۲).

ایشان در شعرش، توجه ویژه‌ای به فرهنگ و ادب فارسی، به ویژه شاعران نامور این دیار داشته است. وی با توصیف شهر شیراز به عنوان نماد عالی فرهنگ و ادب فارسی، بلکه یک آرمان‌شهر بزرگ فرهنگی و ادبی، آن را مهد فرهنگ و تمدن ایران‌زمین و نیز خاستگاه شاعران و ادیبان بزرگی چون سعدی و حافظ می‌داند و در آثار خود، از این شاعران مشهور، تأثیر فراوانی پذیرفته است؛ از این رو در دیوان نام الغزال، از این دو شاعر بزرگ پارسی، به نیکی یاد می‌کند و عشق درونی خود را نسبت به سرزمین ایران و ادبیات فارسی آشکار می‌سازد. افزون بر این، بیان دیگر مفاخر ادبی و فرهنگی و توصیف بناهای تاریخی و زیبایی‌های طبیعی شهر شیراز نیز در شعر این شاعر سوریه‌ای، به چشم می‌خورد؛ چراکه، شاعر معاصر عمدتاً تلاش می‌کند تا «پیوند خود را با توده خوانندگان از رهگذر اشاره به شخصیت‌های ادبی و مکان‌های فرهنگی تصویر کند. چنین هنری در ادبیات، فراخوانی شخصیت‌ها نام گرفته و پدیده‌ای تازه و شگفت در شعر معاصر است» (حاجی‌زاده و همکاران، ۱۴۰۰: ۲۷). بنی المرجه نیز با توصیف جذایب‌های سرزمین ایران و فراخوانی شاعران نامور پارسی، خوانندگان شعر خود را مجذوب فرهنگ و ادبیات فارسی می‌گرداند.

۲-۲. تجلی شاعران ایرانی در شعر بنی المرجه

شاعران معروف فارسی، همواره مورد توجه ادیبان بزرگ جهان بوده‌اند و برخی از این ادیبان، در وصف آنان شعر سروده‌اند و یا در آثار خود، از معانی و مضامین اشعار آن‌ها اثر پذیرفته‌اند. از جمله این شاعران، می‌توان به حافظ، سعدی و خواجه کرمانی اشاره کرد که هر یک پس از دیگری، غزل‌هایی با زیباترین الفاظ و معانی شعری سروده‌اند و در طول تاریخ، نظر جهانیان را به خود جلب کرده‌اند.

نزار بنی المرجه نیز در تعامل با فرهنگ و ادب فارسی و با خواندن آثار نغز شاعران این سرزمین، تحت تأثیر کلام آن‌ها قرار گرفته و به وصف هنر توانمند آن‌ها پرداخته است. اینک بازتاب و تجلی شخصیتی و شعری هر یک از این شاعران را در شعر وی مورد بررسی قرار می‌دهیم.

۱-۲-۲. سعدی

سعدی شیرازی، شاعر و نویسنده بزرگ قرن هفتم هجری و «استاد سخن» در زبان و ادبیات فارسی است. او همواره مورد توجه بسیاری از ادبا و اندیشمندان سراسر جهان بوده است. از جمله آثار او کتاب‌های گلستان، بوستان، و غزلیات او هستند که هریک به تنهایی از غنی‌ترین متون ادب فارسی به شمار می‌آید. «گلستان» تأثیرگذارترین کتاب نثر در ادبیات فارسی است که سعدی، شاعر و نویسنده پارسی‌گوی در آن به ذکر واقعیات زندگی انسان و نصایح اخلاقی، در یک دیباچه و هشت باب به نثر مسجع پرداخته است.» (علائی و همکاران، ۱۳۹۷: ۴۶۱)

سعدی، بیانی ساده و صمیمانه دارد و عامه مردم به راحتی می‌توانند سخن او را بفهمند؛ در عین اینکه معانی والا و ارزشمندی را در کلام خود به جای گذاشته است؛ به عبارت بهتر، کلام او سهل ممتنع است و در عین شیوایی و بلاغت، کسی را یارای مقابله با آن نیست. همین امر باعث شده که شهرت کلام او مرزهای جغرافیایی ایران را درنوردد و در همه جای دنیا، به خصوص در جهان عرب منتشر گردد.

سعدی در آثارش با تبصری خاص و نگرشی ژرف به نگارگری زیبایی‌ها و زشتی‌های جامعه بشری می‌پردازد و مسائل اخلاقی-عرفانی و اجتماعی حاکم بر جامعه بشری را در قالب حکایت‌های نغز و شیرین تحلیل و بررسی می‌کند (ر.ک: خداکرمی، ۱۳۹۶: ۳۶۵). نکته جالبی که درباره سعدی قابل توجه است، این است که او شهرتش را در همان روزگار حیاتش به دست آورده. اگرچه شاعران دیگری هم هستند که در روزگار خودشان شناخته شده بوده‌اند؛ اما هیچ یک به پای سعدی نرسیده‌اند؛ زیرا او نه تنها در سرزمین ایران، بلکه در میان فارسی‌شناسان سایر مملکت‌ها، از آسیای صغیر گرفته تا هندوستان، زبان‌زد خاص و عام بوده است (ر.ک: میری، ۱۳۹۴: ۴۹).

طه ندا درباره سعدی می‌گوید:

«سعدی نمونه بارزی از شاعران آشنای به ادبیات ملت‌های مسلمان و زبان آنهاست و قصاید فارسی و عربی و ملمعاتی که در کلیات او جمع‌آوری شده است، تصویر روشنی از پیوند میان ادبیات اسلامی و دو زبان فارسی و عربی است.» (همان: ۲۷)

نزار بنی‌المرجه، یکی از دیوان‌هایش را *نام الغزل* نام‌گذاری کرده است که نام اولین قصیده او در این دیوان نیز هست. او در این سروده، توصیف بسیار لطیف و زیبایی از لحظه مرگ سعدی نموده است. اگرچه در لابلای ابیات این شعر، صراحتاً ذکری از سعدی به میان نیاورده، اما در زیر عنوان آن نوشته

است: رسالة إلى الناس.. لحظة رحيل سَعْدِيّ الشيرازي في رَوْضَةٍ وَرْدَةٍ!.. (۷)

(ترجمه: نامه‌ای به مردم... در لحظه مرگ سعدی شیرازی در باغ گل هایش...!)

واژه «غزال» در این شعر، استعاره از سعدی است. او سعدی را به آهویی تشبیه کرده که جان باخته و خواستار آرامش است؛ بنابراین از مردم می‌خواهد که او را بیدار و نگران نکنند. همچنین از آن‌ها می‌خواهد که او را که همواره به مردم پند نیک‌خویی و خیرخواهی می‌داده است، با دیده حسد و نیت نفرت‌انگیز، خسته و مجروح نکنند:

نَامَ الْغَزَالِ / لَا تُوقِظُوهُ... / لَا تُقْلِقُوهُ / نَامَ الْغَزَالِ: / هُوَ لَا يَرِيدُ سَوَى الْهُدُوءِ / هُوَ لَا يُرِيدُ سَوَى السُّكُونِ / كَيْ يَمْنَحَ الْآنَ
السَّعَادَةَ (نائماً)!.. وَ يَسْرُكُلُ النَّاطِرِينَ... / نَامَ الْغَزَالِ / لَا تُوقِظُوهُ / لَا تُجْرَحُوهُ / بِنَظَرَةِ الْحَاسِدِ... / أَوْ يَبْهَتَهُ الْحَافِ...
د... (همان: ۷-۸)

(ترجمه: آهو خوابیده است... او را بیدار نکنید! او را نگران نکنید! آهو خوابیده است... او غیر از آرامش چیزی نمی‌خواهد... او غیر از سکون چیزی نمی‌خواهد... برای این که الآن در حالی که خوابیده است، سعادت را ببخشد! و همه نظاره‌گران را شاد کند... آهو خوابیده است... او را بیدار نکنید! او را زخمی نکنید... با نگاهی از سر حسادت... یا نیتی کینه‌توزانه...)

او شعر «تشکیل بالضوء علی لیل شیراز» را که در سال ۲۰۱۱ م. و در شهر شیراز سروده است، با نام شیراز و سعدی آغاز می‌کند و درباره او می‌گوید:

لِ«شیراز».. «سَعْدِيّ» / وَ سَعْدِيّ! / .. سَعَادَةُ النَّاسِ / فِي الْأَرْضِ (همان: ۱۰)

(ترجمه: شیراز، سعدی را دارد... و سعدی، سعادت مردم در زمین است.)

بنی المرجه که شیفته شیراز و سعدی شیرازی شده است، در این سروده برای وصف شدت عشق و علاقه خود نسبت به شهر شیراز، ابتدا به ذکر نام سعدی و تعلق او به این شهر پرداخته است؛ چراکه سعدی، به نوعی نماد فرهنگ و ادب فارسی است و برای وصف شیراز که آرمان‌شهر بنی المرجه و مهد تمدن و پایتخت فرهنگ و ادب فارسی است، گویاترین و کامل‌ترین توصیف را به همراه دارد. سپس به معرفی بیشتر سعدی می‌پردازد و به کمک جناس اشتقاق میان واژگان «سعدی» و «سعاده»، سعدی را مایه نیک‌بختی مردم در روی زمین معرفی می‌کند. او همچنین با آوردن یک مصدر (سعاده) به عنوان خبر برای لفظ سعدی، بر زیبایی و تأکید معنایی این عبارت افزوده است.

شاعر در جای دیگری از این سروده می‌گوید:

و مَاءٌ مِنَ الشَّعْرِ وَ الْعِشْقِ صِرْفًا... / زَلَالًا / لَيْسَ يَنْتَهِي عِنْدَ (نَبْعِ سَعْدِيّ) / لِيَطْرُقَ النَّفْسَ الْخَيَّارِي / يَرِيدُ لِلنَّاسِ / عَذْلَ الْحَيَاةِ... وَ مَعْنَى الْحَيَاةِ (همان: ۱۳)

(ترجمه: و [شیراز] آبی از شعر و عشق محض [دارد]... که زلال است و به سبب جوشش چشمه سعدی، پایان نمی‌یابد؛ تا جان‌های سرگشته را سیراب کند. [این آب] برای مردم عدالت زندگی... و معنای زندگی را می‌خواهد).

در این بخش از شعر، بنی المرجه با اشاره به چشمه آبی که در نزدیکی قبر سعدی جریان دارد، عشق او به زندگی شایسته و تجارب نیکش را در امور مختلف زندگی همانند چشمه آب زلالی می‌داند که در شهر شیراز و سایر مکان‌ها جاری می‌شود و همه ساکنین را سیراب می‌گرداند.

۲-۲-۲. حافظ

حافظ شیرازی، شاعر نامدار قرن هشتم هجری و از بزرگ‌ترین شاعران زبان فارسی است. او در سروده‌هایش، بیشترین اثرپذیری را از خواجهی کرمانی داشته و در غزل‌سرایی، پیرو مکتب او بوده است (ر.ک: رزاقی شانی، ۱۳۹۹: ۱۸)؛ به همین دلیل، بنی المرجه نیز پس از وصف حافظ، به توصیف استادش، خواجه پرداخته و این نشانگر حسن سلیقه و شناخت دقیق او از ادبیات فارسی و شاعران ایران زمین است؛ چراکه «آوازه و تأثیر شعر خواجه شیراز، تنها به ایران و ادب فارسی محدود نمی‌شود؛ بلکه در سرزمین‌های دیگر از جمله جهان عرب نیز بازتاب گسترده‌ای دارد» (زینی‌وند و الماسی، ۱۳۹۱: ۴۵).

بنی المرجه در وصف حافظ می‌گوید:

«شیراز».. «حافظ» / و الله یَحْفَظُ النَّاسَ / فی فُسْحَةٍ مِنْ مَّكَانٍ! / فی فُسْحَةٍ مِنْ زَمَانٍ! (۱۳۹۳: ۱۱)

(ترجمه: شیراز، حافظ را دارد... و خداوند مردم را در مکان و زمانی گسترده، حفظ می‌کند).

از این عبارات درمی‌یابیم که بنی المرجه، کاملاً از جایگاه والای این شاعر نامدار ایرانی در ادبیات فارسی، بلکه در سراسر جهان آگاه بوده است. از این رو برای توصیف شهر شیراز، واژه‌ای بهتر از خود لفظ «حافظ» و تعلق او به این شهر نیافته است؛ چراکه حافظ سردمدار شاعران بزرگ فارسی است و نام او در میان ستارگان ادبیات جهان نیز می‌درخشد. شاعر در اینجا نیز، با ایجاد جناس اشتقاق میان واژگان «حافظ» و «یَحْفَظُ»، زیبایی خاصی به این چکامه بخشیده و فعل یَحْفَظُ را با واژه حافظ، پیوند داده است. بنی المرجه در زبان شعری‌اش نیز از حافظ اثر پذیرفته و همان گونه که حافظ در اشعارش معشوق خود را به گونه‌ای نغز و بی‌مانند توصیف کرده است، او نیز در بیان وصف حال خود حافظ این زبان را به کار گرفته و توصیف جالبی از او ارائه کرده است.

از نظر شاعر، حافظ در اشعارش به حدی از کمال رسیده که گویا شعر او همه اشعار شاعران دوره‌ها

و مکان‌های مختلف ایران را در بر دارد. زیرا «حافظ غزل فارسی را به آن درجه از کمال رسانیده که پس از او همه قریحه‌آزمایان در برابر والایی و کمال هنری سخنش اظهار درماندگی کرده‌اند. شاید به همین اعتبار است که برخی او را خاتم شاعران ایران می‌دانند. همچنین در غزل اجتماعی حافظ، فرهنگ گذشته ایران با همه کمال ایرانی اسلامی خود رخ می‌نماید» (یاحقی، ۱۳۹۵: ۲۴).

۳-۲. خواجو

خواجوی کرمانی، از شاعران بزرگ قرن هشتم هجری است که در شیراز مدفون است و در شاعری مقلد سعدی و در غزل‌سرایی مورد پسند حافظ است. «به خواجوی کرمانی لقب "نخل‌بند شعرا" داده‌اند. نخل‌بند در لغت به معنی باغبان یا کسی است که در باغی نخلی بکارد و همچنین کسی که از کاغذ و پارچه نخل بسازد» (رزاقی شانی، ۱۳۹۹: ۷).

قبر خواجو در شمال شهر شیراز و در دامنه کوه صبوی قرار دارد. آب معروف رکن آباد نیز از کنار قبر او می‌گذرد (ر.ک: زهادی، ۱۳۹۵: ۸۲). این منظره، زیبایی و طراوت خاصی به این منطقه بخشیده است. بنی المرجه درباره این شاعر توانا و آرامگاه او، این گونه سروده است:

لـِ «شیراز» ماء غَزیر.. غَزیر/ و شَلالٌ مِّنَ الشَّعْرِ/ یَبْدَأُ حَیْثُ «الخواجو».. رابضٌ/ عَلٰی جَبَلٍ مِّنَ الحَبِّ/ مِثْلُ (أَسَدٍ هَمُور) (۱۳۹۳: ۱۲)

(ترجمه: شیراز آبی فراوان دارد... فراوان. و آبشاری از شعر... که از جایی آغاز می‌شود که خواجو مقیم آن است... همچون شیر بیشه... بر بلندای کوهی از عشق).

شاعر با آوردن عبارت «ماء غزیر» و سپس تکرار دوباره واژه غزیر، منظره زیبای آب رکن آب و جریان آن را به تصویر کشیده و سپس با آوردن واژه «شلال»، این زیبایی را به اوج رسانده است. او در این بخش از شعر به محل قبر خواجوی کرمانی که در کنار دروازه قرآن شیراز بر بلندای کوه قرار دارد، اشاره می‌کند. او با تجسم تصویر آبشاری که در این مکان وجود دارد و همچنین تشبیه خواجو به شیر بیشه، مبدأ و نقطه آغازین این آب را از نزدیک قبر او می‌داند؛ در حالی که خواجو نیز همچون شیری بر بالای این کوه نشسته است.

۳-۲. ذکر نام شهرها و مکان‌های تاریخی ایران

در دوره‌های مختلف تاریخی، برخی شاعران عرب به ایران سفر می‌کردند و تحت تأثیر فرهنگ و سنن ایرانی، آثار باستانی و طبیعت زیبای ایران، به سرودن شعر در وصف زیبایی‌های ایران روی می‌آوردند. این سروده‌ها، باعث می‌شد تا نظر و توجه سایر شاعران جهان عرب نیز به این موضوعات شعری جلب

شود و در وصف آن‌ها شعر بسرایند. بنی‌المرجه نیز از این قاعده مستثنی نبوده است؛ او با ذکر نام‌های شیراز، تخت جمشید و مشهد مقدس، عشق وافر خود را به جای‌جای سرزمین ایران آشکار می‌سازد؛ اما بیش از همه، نام شیراز در شعر او به چشم می‌خورد.

۱-۳-۲. شیراز

شیراز را که به گفته حافظ، خال رخ هفت‌کشور، کان حسن و ملک سلیمان (ع) است، شهر زنده‌دلان و عروس شهرهای ایران نیز می‌دانند. این شهر، جلگه‌ای سرسبز و پهناور است که از سه جانب، کوهسارهای خرم آن را در میان گرفته‌اند. آسمان نیلگون و هوای دل‌انگیز شیراز به خصوص در ماه اردیبهشت، برای آدمی آرامش و نشاط را به ارمغان می‌آورد. سخنوران بزرگ فارسی در این شهر مدفونند و دیدار آثار تمدن کهن پارسی در آن، اعجاب و تحسین بینندگان را برمی‌انگیزد (ر.ک: بی- نظیر، ۱۳۴۳: ۸).

بنی‌المرجه پس از سفر به این شهر و دیار، در ابتدای دیوان «نام الغزال» می‌نویسد:
الإهداء/ إلى «شیراز»... مَدِينَةُ الشُّعْرَاءِ/ و النِّبَاحِ/ و التَّارِيخِ/ .. إِلَى الشَّاعِرِينَ/ سَعْدِي الشِّيرَازِيَّ/ و حَافِظِ الشِّيرَازِيَّ (۵)

(ترجمه: تقدیم به شیراز، شهر شاعران، شهر چشمه‌ها و تاریخ کهن... تقدیم به دو شاعر... سعدی و حافظ شیرازی).

او در این عبارات، با جان‌بخشی به شیراز، آن را مخاطب خویش قرار می‌دهد و دیوانش را به این شهر تقدیم می‌کند! این امر، بیانگر شدت عشق و علاقه او به شهر شیراز و فرهنگ و ادب فارسی است. سپس شیراز را شهر شاعران و شهر چشمه‌ها و جویبارها و برخوردار از تاریخی کهن معرفی می‌نماید و در قالب این واژگان مختصر، علاقه و آگاهی خود را نسبت به شاعران بزرگ فارسی، تاریخ ایران و همچنین طبیعت زیبای این مرز و بوم، بیان می‌کند.

شیراز، پربسامدترین واژه در قصیده «تشکیل بالضوء علی لیل شیراز» است و غیر از عنوان، هفت بار در سراسر شعر تکرار شده. تکرار انبوه این نام، در جایی که شاعر می‌توانست ضمیر مناسب آن را به کار ببرد، نشانگر عشق و علاقه وافر او به این شهر است. بدین جهت، این واژه پرمعنا را مکرراً ذکر می‌کند؛ واژه‌ای که در درون خود طوماری از فرهنگ و ادب ایران را جای داده است. بنی‌المرجه در توصیف این شهر می‌گوید:

لِ«شیراز» أَلْوَان!!/ ..أَسْوَاقٌ لِلنَّاسِ/ كُلُّ الرِّخَافِ فِيهَا/ وَ كُلُّ مَا جَادَ بِهِ اللَّهُ/ مِنْ رَوْعَةٍ/ فِي خَلْقِهِ الْأَكْوَانِ!/ فِیَا

لِلْمَكَانِ .. وَ يَا لِلزَّمانِ (همان: ۱۱)

(ترجمه: شیراز رنگ‌های جذابی دارد! در آنجا بازارهایی برای مردم وجود دارد. در آن‌ها همه زیورها و چیزهایی را که خداوند به مردم بخشیده است، می‌توان یافت. از این مخلوقات که آفریده، همه در شگفتند! پس عجب مکانی است...! و عجب زمانی...!).

شاعر در جای دیگری از این قصیده می‌گوید:

لِ«شیراز» قَمَرٌ سَاهِرٌ هُنَا / .. لَيْسَ مِثْلُ بَدْرِ هُنَاكَ! / يُرْشِدُ النَّاسَ / وَ السُّنُنُ التَّائِهَاتُ فِي الْكُونِ (همان: ۱۱)

(ترجمه: شیراز، ماه بیدار و شب‌زنده‌دار دارد. ماه کاملی چون او، در جایی دیگر وجود ندارد. این ماه در حالی که کشتی‌ها در [دریای] وجود سرگشته‌اند، مردم را راهنمایی می‌کند).

شاعر در این عبارات، زیبایی‌های جذاب شیراز و بازارهای سنتی آن را توصیف و فضای معنوی این شهر را ترسیم می‌کند. همچنین درباره آن می‌گوید:

هُنَا .. آلُ بَيْتِ النَّبِيِّ / فِي كُلِّ بَيْتٍ / .. هُنَا الْمُؤْمِنُونَ / وَ الْمُؤْمِنَاتُ .. / تَمْتَنُوا جَمِيعاً سَعَادَةَ الْكُونِ (همان: ۱۳)

(ترجمه: اینجا... اهل بیت پیامبر -صلی الله علیه و آله- در هر خانه‌ای حضور دارند... اینجا مردان و زنان بایمان، همگی آرزوی خوشبختی وجود را کرده‌اند).

بنی المرجه در این فراز از قصیده، ایمان و معنویت مردم این سرزمین را می‌ستاید. همچنین اشاره‌ای به مرقد احمد بن موسی، معروف به شاهچراغ، فرزند حضرت امام موسی کاظم -علیه السلام- و برادر حضرت امام رضا (ع) دارد که در این شهر واقع شده است.

شاعر در پایان این چکامه، عظمت و زیبایی شیراز را در این واژه‌ها خلاصه می‌کند:

«شیراز» / مَجْدٌ / مِنَ الْعِشْقِ / وَ الصِّدْقِ / وَ الْأَغْنِيَاتِ ... (همان: ۱۴)

(ترجمه: شیراز، عظمت و شکوهی از عشق، راستی و سروده‌هاست).

۲-۳-۲. تخت جمشید

تخت جمشید، پایتخت معروف هخامنشیان و نماد فرهنگ و تمدن باستانی ایران است. بنی المرجه در وصف تخت جمشید و تمدن کهن ایران زمین اینگونه می‌سراید:

لِ«شیراز» / رُوحٌ وَ قَلْبٌ / يَضْجَانِ بِالْبُصْرِ وَ الْحُبِّ / يَقُولَانِ: / كُلُّ شَيْءٍ هُنَا يَبْتَدِي / كُلُّ كُفْرٍ هُنَا يَهْتَدِي! / مِنْ صَخَرٍ

«تَحْتَ جَمَشِيدِ الْعَظِيمِ» (همان: ۱۲)

(ترجمه: شیراز روح و قلبی دارد که با جنبش و عشق فریاد می‌زنند و می‌گویند: هر چیزی در اینجا آغاز می‌شود و هر کفری اینجا هدایت می‌یابد! از صخره بزرگ تخت جمشید...)

شاعر در این بخش، ضمن جان‌بخشی به شیراز و تصور روح و قلب برای او، می‌گوید شیراز با داشتن تخت جمشید، عشق و قدمت را در سراسر جهان فریاد می‌زند. از نظر او، شیراز و تخت جمشید، از مهدهای تمدنی انسان‌ها هستند.

۳-۳-۲. مشهد مقدس

شهر مشهد مقدس، در منطقه خراسان و محل حکومت سامانیان که از نخستین حامیان و مروّجان زبان و ادبیات فارسی پس از ظهور دین مبین اسلام بوده‌اند، واقع شده است. حرم مطهر حضرت امام رضا - علیه السلام - در این شهر قرار دارد و یکی از مهم‌ترین مکان‌هایی است که همواره مورد توجه شاعران بوده است. بنی‌المرجه در شعر «همس»، شهر مشهد را این گونه توصیف می‌کند:

ثُمَّ هَمْسٍ / وَ صَحِیحٌ مَّفْهُومٌ .. وَ تَارَةً غَيْرُ مَفْهُومٍ / ثُمَّ وَجُوهٌ مُؤْمِنِينَ / تُشْبِهُ وَجُوهَ أَهْلِكَ وَ أَصْدِقَانِكَ / ثُمَّ حُبٌّ صَادِقٌ / ثُمَّ هَمْسٍ / ثُمَّ صَحِیحٌ حَمِیمٌ وَ جَمِیلٌ / تَزِيدُ مَعَهُ حَقَقَاتُ الْقَلْبِ / كُلَّمَا دَنَوْتُ مِنَ الْقَدَاسَةِ .. وَ لَا حَاجَةَ أَبَدًا لِلتَّرْجَمَةِ / .. كُلَّمَا اقْتَرَبْتُ مِنْ «مَشْهَدٍ» / أَوْ كُلَّمَا اقْتَرَبْتُ مِنْ «شِيرَازٍ»! (همان: ۱۸)

(ترجمه: آنجا نجوایی به گوش می‌رسد... و صدایی مفهوم... و گاهی نامفهوم. آنجا چهره‌های مؤمنان، همانند چهره‌های خانواده و دوستان است. آنجا عشقی راستین وجود دارد. آنجا صدایی صمیمی و زیبا شنیده می‌شود که هرچه به قداست نزدیک می‌شوی، قلب با شنیدن آن سریع‌تر می‌تپد... و هیچ نیازی به ترجمه ندارد. هرچه به مشهد نزدیک می‌شوی... یا هرچه به شیراز نزدیک می‌شوی).

او در این شعر، توصیف زیبایی از حرم مطهر حضرت امام رضا (ع) و فضای معنوی آن مکان مقدس کرده است؛ به طوری که ذهن خواننده و مخاطب را به سرعت متوجه به آن روضه‌منور می‌نماید. او زمزمه‌های زائران را که مشغول به عبادت پروردگار و راز و نیاز به درگاه او هستند، در عباراتی کوتاه و مختصر به نحوی زیبا و اثرگذار توصیف کرده است.

از نظر او، چهره‌های مؤمنان و زائران حقیقی آن حضرت، چنان مانوس و آشناست که مانند چهره‌های دوستان و نزدیکان، گویی سالهاست که انسان آن‌ها را می‌شناسد. او در پایان این سروده نیز نام شیراز را تکرار کرده و اشاره‌ای دیگر به مرقد احمد بن موسی (ع)، برادر حضرت امام رضا (ع) در شیراز نموده که برای زائران، یادآور حرم مطهر حضرت امام رضا (ع) در مشهد مقدس است.

۳. نتیجه‌گیری

۱. بنی‌المرجه، با فرهنگ ایرانی، ادبیات فارسی و شاعران بزرگ ایران زمین، آشنایی کامل داشته و شیفته آن‌ها بوده است.

۲. توصیف شاعران معروف ایرانی؛ همچون سعدی و حافظ از میان شاعران جهان در اشعار بنی المرجه، بیانگر توجه ویژه او به ایران و فرهنگ و ادب فارسی است.
۳. شاعر در میان شهرهای ایران، توجه خاصی به شهر شیراز و شاعران این سامان دارد. پس از شیراز، نام مشهد نیز در اشعار او به چشم می خورد.
۴. از میان شاعران فارسی، سعدی بیش از دیگران مورد توجه بنی المرجه بوده و آثار او نیز بیشتر نظر وی را به خود جلب کرده است.
۵. افزون بر فرهنگ و ادب، جاذبه‌های معنوی ایران نیز این شاعر معاصر عرب را مجذوب خود نموده است.

منابع

- علائی، رقیه و دیگران (۱۳۹۷). «نقد گلستان سعدی از دیدگاه نظریه شناختی-اجتماعی بندورا». پژوهش ادبیات معاصر جهان. دوره بیست و سوم، شماره ۲. ۴۸۴-۴۶۱.
- بدیری، علی (۱۴۰۰). ادبیات تطبیقی مبانی و کاربردها. مترجم: معصومه نعمتی قزوینی. تهران: سفیر قلم.
- بنی المرجه، نزار (۱۳۸۹). بوح. دمشق: اتحاد الکتاب العرب.
- بنی المرجه، نزار (۱۳۹۳). نام الغزال. دمشق: اتحاد الکتاب العرب.
- بی نظیر، احمد (۱۳۴۳). راهنمای شیراز. تهران: کتابخانه مرکزی و مرکز اسناد دانشگاه تهران.
- پزشکی، نسترن (۱۳۹۹). هماهنگی‌های واژه‌گزینی عربی و فارسی در شعر مولانا با تکیه بر جنبه‌های موسیقایی مثنوی و غزلیات شمس. تهران: آژامهر.
- حاجی‌زاده، معصومه و دیگران (۱۴۰۰). «بازتاب فرهنگ و ادب فارسی در شعر محمود سامی البارودی». کاوش‌نامه ادبیات تطبیقی. دوره یازدهم، شماره ۲، پیاپی ۴۲. ۴۵-۲۵.
- خداکرمی، فاطمه (۱۳۹۶). «سعدی و بزرگان ادبیات کلاسیک آلمانی‌زبان». پژوهش ادبیات معاصر جهان. دوره بیست و دوم، شماره ۲. ۳۶۵-۳۸۲.
- رزاقی شانی، علی (۱۳۹۹). خواجهی کرمانی. تهران: تیرگان.
- زهادی، نیکو (۱۳۹۵). شیراز. تهران: فرهنگ رسانه پویا.
- زینی‌وند، تورج و عطا الماسی (۱۳۹۱). «گزارشی از حافظ پژوهی در ادب عربی». فصلنامه نقد و ادبیات تطبیقی. سال دوم، شماره ۶، ۴۵-۵۹.
- شیخی، علیرضا (۱۳۸۷). الأدب المقارن. تهران: دانشگاه پیام نور.
- میری، لیلا (۱۳۹۴). سعدی، تهران: تیرگان.

ندا، طه (۱۳۹۴). ادبیات تطبیقی. مترجم: حجت رسولی. تهران: دانشگاه شهید بهشتی.
 یاحقی، محمدجعفر (۱۳۹۵). تاریخ ادبیات ایران و جهان (۲). تهران: شرکت چاپ و نشر کتاب‌های درسی ایران.
 وعر، سمر (۲۰۲۲) الاحتراف يقتل الموهبة. www.esyria.sy.

References

- Alaee, R. and colleagues. (2018). "Criticism of Golestan-e Saadi from Bandura's socio-cognitive theory point of view". *Contemporary world literature research*. vol. 23, no. 2.461-484.
- Bani Al-Marjah, N. (2010). *Buh*. Damascus: Ettehad Al-Ketab Al-Arab. (In Arabic).
- Bani Al-Marjah, (2014). N. *Nam Al-Ghazal*. Damascus: Ettehad Al-Ketab Al-Arab. (In Arabic).
- Binazir, A. (1964). *Rahnama-ye Shiraz*. Tehran: Central Library and Document Center of Tehran University. (In Persian).
- Bodayri, A. (2021). *Al-Adab Al-Muqaran: Mabadee va Tatbiqat*. Translated by; Masoomeh Nemati Qazvini. Tehran: Safire Qalam. (In Arabic).
- Bostani, F. (1950). *Al-Majani Al-Hadithah by Majani Al-Abb Sheikhu*. Beirut: Al-Adab al-Sharqiya. (In Arabic).
- Hajizadeh, M. et al. (2022). "Reflection of Persian Culture and Literature in the Poetry of Mahmoud Sami Al-Baroudi". *Exploration of comparative literature*. vol. 42 no. 2.25-41.
- Khodakarami, F. (2017). "Saadi and the greats of classical German". *Contemporary world literature research*. Vol. 27 no. 2. 365-382.
- Miri, L. (2015). *Saadi*. Tehran: Tirgan. (In Persian).
- Neda, Taha. (2015). *Comparative Literature*. Translated by; Hojjat Rasouli. Tehran: Shahid Beheshti University. (In Persian).
- Pezeshki, N. (2020). *Harmonies of Arabic and Persian Word Choices in Mowlana's Poetry Based on the Musical Aspects of the Masnavi and Shams's Lyrics*. Tehran: Azadmehr. (In Persian).
- Razzaqi Shani, A. (2020). *Khajou-ye Kermani*. Tehran: Tirgan Publications. (In Persian).
- Sheikhi, A. (2008). *Comparative Literature*. Tehran: Payame Noor University. (In Persian).
- Yahaqqi, M. (2016). *History of Iranian and World Literature (2)*. Tehran: Iran Textbook Publishing Company. (In Persian).
- Zahadi, N. (2016). *Shiraz*. Tehran: Farhange Resane-ye Pouya Publications. (In Persian).
- Zeynivand, T. A. Almasi. "A Report on Hafez's Research in Arabic Literature". *Criticism and Comparative Literature Quarterly*. second year. No. 6. 59-45. (In Persian).
- Va'ar, S. "Professionalism Kills the Talent". www.esyria.sy. 2022.7.13 (In Arabic).

تجليات الثقافة الفارسية و أدبها في الشعر العربي الحديث (دراسة نموذجية: قصائد نزار بني المرحه)

عزت ملا ابراهيمي^١ | سعيد پروانه^٢

١. الكاتب المستعول، أستاذ في قسم اللغة العربية و آدابها، كلية الآداب و العلوم الانسانية، جامعة طهران، طهران، ايران. العنوان الإلكتروني: mebrahim@ut.ac.ir
٢. طالب الدكتوراه في فرع اللغة العربية و آدابها، كلية الآداب و العلوم الانسانية، جامعة طهران، طهران، ايران. العنوان الإلكتروني: saeed.parvaneh1995@gmail.com

معلومات المقال	الملخص
نوع المقال: مقالة محكمة	تفاعل الأدب العربي و الفارسي كان له تأثير كبير على الثقافة في كلا المنطقتين عبر التاريخ. هذا التفاعل نتج عن العلاقات الإنسانية المتعددة بين العرب و الإيرانيين؛ مما أدى إلى تبادل الأفكار و المظاهر الأدبية. الشاعر السوري المعاصر نزار بني المرحه يعد مثالا بارزا على هذا التفاعل؛ حيث تأثر بشكل واضح بالأدب الفارسي. في قصائده، أشار إلى شعراء مشهورين مثل سعدي و حافظ؛ مما يعكس عمق هذا التأثير. الدراسة التي أجراها الباحثان تناولت تحليل الشخصيات و الأماكن الإيرانية في شعر نزار بني المرحه و استخدمتا منهجا وصفيا تحليليا لفهم كيفية تأثر هذا الشاعر من الثقافة الفارسية، و كيفية تمثل الرموز الأدب الفارسي في أعماله. الأدب الفارسي، بثرائه، تجاوز الحدود الجغرافية لإيران، و امتزج بمشاعر الشاعر العربي. هذا الامتزاج أظهر جماليات جديدة في الشعر العربي المعاصر، مما يعكس تفاعل هذين الثقافتين. في النهاية، يمكن القول إن تأثير الأدب الفارسي على الشعر العربي المعاصر، كما يتجلى في أعمال نزار بني المرحه، يعكس عمق العلاقات الثقافية بين العرب و الإيرانيين. هذا التفاعل يساهم في إثراء الأدب و الثقافة في كلا الجانبين.
الوصول: ١٤٤٣/١٢/٢٥	
التنقيح والمراجعة: ١٤٤٤/١٢/١٤	
القبول: ١٤٤٤/١٢/١٦	
الكلمات الدلالية:	
الأدب العربي،	
الأدب الفارسي،	
نزار بني المرحه،	
سعدي،	
شيراز.	

الإحالة: (١) عزت؛ پروانه، سعيد (١٤٤٦). تجليات الثقافة الفارسية و أدبها في الشعر العربي الحديث (دراسة نموذجية: قصائد نزار بني المرحه). بحوث في الأدب المقارن، ١٥

(١)، ٩١-١٠٤.

© الكتاب.

DOI: 10.22126/jccl.2023.8080.2410

النشر: جامعة رازي